

III. mezinárodní festival dokumentárních filmů
jihlava
27.-30.10.

Den chleba

Highway

Štěstí

Zaostřeno na Sergeje Dvorcevoje

Den chleba

Chlebný děň
Rusko 1998

Sergej Dvorcevoj

Scénář
Sergej Dvorcevoj

Kamra
Alisher
Chamidchodajev

Střih
Sergej Dvorcevoj

Distribuce
Jane Balfour Films
Londýn

55 min., barevný,
KODAK 35 mm

Hypnotický dokument přivádí diváka do vsi nedaleko Petrohradu, kterou zima každoročně odřízne od všech přístupových cest. Zbývá jen slepá kolej. Skupinka věčně rozhádaných vesničanů tlačí odpojený nákladní vagón po zavátých kolejích. Je úterý, jediný den, kdy do vsi přivezou chleba. Je den chleba. Štěkají psi. Vesničané se natlačí do konzumu s chlebem a lihem, jsou opilí a hašteřiví. Mají hlad a dokáží se pohádat o to, který pecen je větší a kdo na něj má právo. Je na staré prodavačce, aby rozdělila chléb. Jako by ona jediná měla být spravedlivá, když je každému potřeba dát rovným dílem. Kamera zaujímá místo za pultem, střídají se gesta a tváře starých

lidí. A nadávky. Nikdo není spokojený s přidělem. Za vyvráceným plotem přecházejí hubené kozy. Mladí už odešli a se starými vesnice umírá. Film získal Hlavní cenu Zlatá holubice v Lipsku, Velkou cenu Zlatý drak v Krakově a Cenu poroty na MF v Amsterdamu.

Silnice vinoucí se vyprahlou kazašskou stepí. Na ukazateli u cesty je jediný nápis: Moskva. Rukou k němu někdo připsal: cesta do pekla. Na obzoru se vynoří malý otlučený autobus. Vznáší se za ním snad kilometr dlouhý mrak prachu. Pomalu kličkuje mezi dírami a velkými kameny. Nesnesitelné horko. Autobusem cestuje rodina kabaretních umělců. Rodiče se svými šesti dětmi vytvořili kočovný cirkus, který své umění předvádí řidičům nákladáků,

všem náhodným divákům. Stačí, aby se sešli dva lidé. Vidíme mladého muže v tyrky-sových kalhotách, jak v zubech zvedá třicetikilové závaží. Potom

si lehne na koberec zasypaný skleněnými střepy a otec jej zatíží. Všechno dobře dopadne, mladík vyskočí, pokloní se a slíbí, že se vrátí. Teď ale musí pokračovat ve své cestě do nejbližší vesnice. Starý autobus se ztěžka rozjede. Jsme uprostřed prázdné krajiny, nikde nic, jen na nebi krouží orel. Tisíce kilometrů. Film získal Velkou cenu poroty v Marseille a Zvláštní cenu poroty v Pärnu.

Highway

Francie, Rusko,
Německo, Švýcarsko
1999

Sergej Dvorcevoj

Scénář
Sergej Dvorcevoj

Kamera
Alisher
Chamidchodajev

Zvuk
Sarsen Sarajbajev

Střih
Sergej Dvorcevoj

Distribuce
Jane Balfour Films
Londýn

57 min., barevný, KO-
DAK 35 mm

Štěstí

Sčas je
Kazachstán, Rusko
1995

Sergej Dvorcevoj

Scénář
Sergej Dvorcevoj

Kamera
Boris Trošev, Marat
Toktabakijev, Nikolaj
Raisov, Genadij Popov

Hudba
Vladimir Brus

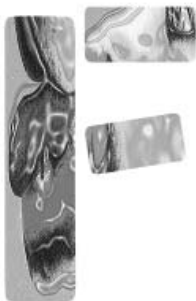
Střih
Sergej Dvorcevoj

Distribuce
Jane Balfour Films
Londýn

23 min., barevný,
KODAK 35 mm

Tři měsíce sledoval štáb rodinu kočovného pastýře v horách jižního Kazachstánu. Na natáčení se postupně podíleli čtyři kameramané, ale přesto je výsledný tvar vzácně jednotný, průzračný. Množství natočeného materiálu sestříhal režisér do krátkého snímku. Vznikla tak etnografická esence jiné existenciální zkušenosti, film celistvý svou vnitřní pravdivostí, jež jediná odhaluje krásno. Štěstí se skládá ze třiceti sekvencí, v nichž se rozpohybovaná kamera soustřeďuje na jednotlivé momenty života kočovnickovy rodiny. Každý z výseků zachycuje něco důležitého, ostatně život rodiny jako by byl okolnostmi okleštěn jen na podstatné. Svěbytné obrazy ale nejsou nijak násilně dramaturgicky provázány, důležitým se stal jen rytmus

jejich naladění. Během měsíců natáčení se kamera stala samozřejmou součástí rodiny, kameraman byl jednou z přítomných postav, zachycený obraz se sám stal krajinou. Strohá step, tráva, vítr. Dítě jí kyselou smetanu, pláče a spí, otec se hádá se synem, ženy pečou chléb. Film získal prestižní ocenění Awards of Excellence v Yamagatě, Cenu za nejlepší krátký film na Pařížském festivalu Cinema du Reel 1996 a zvítězil v soutěži dokumentárních filmů MF v Almaty 99.

Zvláštní uvedení

Pavel a Lyalya

Jeruzalémská
romance

Pavel i Lyalya (Jeru-
zalemskij romanz)
Rusko, Izrael 1998

Viktor Kosakovskij

Scénář
Viktor Kosakovskij

Kamera
Viktor Kosakovskij

Střih
Viktor Kosakovskij

Distribuce
Jane Balfour Films
Londýn

29 min., černý a bílý,
KODAK 35 mm

Záznam jednoho dne. Jeruzalém, dům, pokoj a postel, v níž leží starý, těžce nemocný člověk. Muž a jeho žena. Úkony všedního dne – všechny ty zdánlivě bezvýznamné chvíle. Dokumentarista Pavel Kogan spolu s manželkou Ludmilou Stanuki-nasovou natáčeli ve Svazu filmy, přednášeli na filmové akademii a od začátku devadesátých let žijí v Izraeli. Po letech se za nimi vydal jejich někdejší žák. Atmosféra návštěvy je uvolněná, příjemně domácká, jediným přáním nemocného je vrátit se do Petrohradu, města- -domova. Ztišení, žena si pomalu pročesává dlouhé bílé vlasy; v tom pohybu je zvláštní krása blízkosti smrti. Kosakovskij utkal z gest a náznaků jemný básnivý film, film o pomalém vzdalování se tomuto světu, o lásce na konci života. Žena vyjde ze záběru, ale stín na stěně se ještě hýbe. Duše ženy a muže splývají, láska pomíjí tělo a stává se možností spásy, nalezené identity. Film získal Zvláštní cenu poroty v Am-sterdamu, Zvláštní cenu poroty v Pärnu a Cenu diváků v Tam-pere.

Je lehké být... A co tvá bolest, Afriko? Exodus přes Dunaj
Náš čáp Fotograf Mise Hephzibah Tak to nebolí Sbohem
světe Dotyky Nan Goldinové Ruská avantgarda Život
umělce Znamení válečnic Obraz s pády Georges Rousse:
Světlo a ruiny Massoud, Afgánec Lidské pozůstatky
Sibiřská lekce Táta a já Comédie Française

Ozvěny zahraničních festivalů

Je lehké být...

Vai viegli but...?
Lotyšsko 1997

Antra Cilinská

Scénář
Antra Cilinská

Kamera
Uldis Millers

Střih
Sandra Alksneová

Distribuce
Juris Podnieks Studija
Riga

65 min., barevný,
35 mm

Před deseti lety natočil dokumentarista Juris Podnieks film *Je lehké být mladým* o dospívání v zemi, která tehdy ještě patřila Sovětskému svazu. Anketní snímek o zamindrákované mládeži bez perspektivy, o bezvýchodnosti kruhu socialismu, o ztrátě ideálů, zásad a cílů se stal přelomovým dokumentem prvního období přestavby. Ocenili jej především diváci východního bloku, své udělala podobná zkušenost s proměnlivou tvářích socialismu. Po deseti letech se k tématu i modelovému významu filmu vrátila někdejší Podnieksova asistentka Antra Cilinská. Po Podnieksově smrti se snažila najít co nejvíc „hrdinů“

předchozího filmu se záměrem zjistit, jak dnes žijí a co se v jejich životech změnilo. Její film o změně režimu a postojů přerůstá v obraz kolektivního vyrovnání se s drama-tickými změnami v Lotyšsku, ve východní Evropě vůbec. Možnosti svobody se otevřeli, lidé zestárlí a otázka se změnila: Je lehké být? Film získal cenu FI PRESCI na MF v Lipsku 1998.

Depardon: "Představuji vám cestu. Není to road-movie, ani žurnalistika, ale pohledy a zvuky africké bolesti. Je to subjektivní cesta mými touhami a strachem. Nebojte se, nechci, abyste se cítili špatně." Tři roky putování po celé Africe s kamerou na rameni se proměnilo v úchvatný filmový deník. Jeho první kapitola začíná na vrcholku mysu Dobré

naděje a končí na dvoře režisérova domu ve Villefranche-sur-Saone ve střední Francii. Depardon nezkoumá politické ani ekonomické pozadí africké chudoby a utrpení, ale k tématu přistupuje jako básník, jeho živé obrazy jsou plné krásy, krásy v ošklivosti, ve slovech komentáře se ozývá smutek, melancholie a soucit. Afrika: etnická diskriminace, hladovění, nemoce, permanentní krvavé občanské války, klanové boje. Fyzická bolest je všudypřítomná, "Comment ça va avec la douleur?" se proměnilo v každodenní pozdrav, a režisér má strach, že Evropa ze své paměti bolest vytěsnila a tu cizí přechází mlčením. Proto ten film. Cena starosty města Yamagaty na MF dokumentárních filmů.

A co tvá bolest, Afriko?

**Afriques: Comment ça va avec la douleur?
Francie 1996**

Raymond Depardon

**Scénář
Raymond Depardon**

**Kamera
Raymond Depardon**

**Zvuk
Claudine Nougaretová**

**Střih
Roger Ikhlef**

**165 min., barevný,
KODAK 35 mm**

Exodus přes Dunaj

Exodus over de Donau
Maďarsko,
Nizozemsko 1998

Péter Forgács

Scénář
Péter Forgács

Hudba
Tibor Szemzo

Střih
Péter Forgács

Distribuce Balázs Béla
Stúdió Budapešť

60 min., černý a bílý,
video

Přízračný cestopis sleduje exodus Židů z fašizujícího Maďarska v samém počátku druhé války. Na třech lodích se několik set Nežádoucích pokusilo doplnout po Dunaji do Černého moře a pak dál, do Palestiny. Jejich cestu ve zlomcích zachytily záběry Nandora Andrasovitse, kapitána jedné z lodí a talentovaného amatérského kameramana. Na úzký film trhavě zachytil proměnu svého elegantního parníku v uprchlickou loď. Kapitán natáčel, pasažéři tančili, spali, líbali se a dokonce se i ženili. Záběry oživené novou skladbou jsou doplněny dalšími archivními

materiály: hudba, filmové týdeníky, postřehy soukromých deníků. Tvář je znamením osobního příběhu, kontext je lupou pohybu historie. Židé dosáhli konce cesty, ale kapitánova říční loď zpátky neploje prázdná. Znovu se stane místem úzkosti a útočištěm naděje – do střední Evropy se vracejí vyhnání besarabští Němci. Film získal Zvláštní cenu Stříbrný drak na MF krátkých filmů v Krakově.

Snímek je jedinečným příběhem vztahu lidí a zvířat. Čáp, který neodletěl za moře a zůstal v jedné malé maďarské vesnici, se stává němým svědkem její každodenní existence. Jeho pohled provází vesničany v důležitých okamžicích jejich životů, jako by se jím odhalovaly jejich lidské slabosti, naděje i ctižádosti. Do šedi běhu všedních dnů vnesl pták zvláštní, magic-ký prvek – stal se středem pozornosti a lidé jsou náhle nuceni zaujímat k němu postoj.

Snímek bez komentáře a bez dialogů vykresluje v hu-morné, až ironické polo-ze život současné ves-nice. Ve vsi zůstal čáp, neodletěl a lidé se o něj musejí postarat. Ale jak? Kdo o tom rozhod-ne? Kdo o něj vlastně bude pečovat? Film o čá-povi a lidech. Film získal cenu Le prix Planete na festivalu v Marseille 1999.

Náš čáp

**A mi golyank
Maďarsko 1998**

Livia Gyarmathyová

**Scénář
Livia Gyarmathyová**

**Kamera
Endre Bogнар
Klara Pterová**

**Střih
Gabriella Konczová**

**Distribuce
BGB film Budapeš**

**29 min., barevný,
video**

Fotograf

Fotoamator
Polsko, Francie,
Německo 1998

Režie
Dariusz Jablonski

Scénář
Arnold Mostowicz
Dariusz Jablonski
Andrzej Bodek

Kamera
Tomasz Michalowski

Hudba
Michal Lorenc

Střih
Milenia Fiedlerová

Distribuce
Apple Film Varšava

76 min.
KODAK 16 mm

V roce 1987 se v jednom vídeňském antikvariátě objevilo několik set nepoškozených barevných diapozitivů. Pocházely z počátku čtyřicátých let a zachycovaly život v lodžském ghettu. Všechny byly pečlivě popsány, jejich autorem byl šéfúčetní nacistické správy ghetta Walter Gennewein. Snímky pořídil zabaveným fotoaparátem na tehdy nezvyklý barevný materiál. Barevný čas před smrtí, barevná minulost a černo-

bílá vzpomínka na ni. Lhostejná smrt, která se ukazuje v seznamech jmen, v účetních soupisech, v sloupcích evidencí kabátů, bot i zubů. A znovu barevné obrazy lidí, kteří nakonec byli řešením konečného řešení zaevidováni. Právě barva je šokem. Zvykli jsme si na černobílé obrazy války, takové máme za doklad uzavřeného výkladu historie, takové odsouváme. Najednou vidíme žlu židovských hvězd, růžové tváře dobře živených vojáků, Himmlerovu ple – už neuhneme proměnám barev banality zla. Snímek získal Cenu Jorise Ivense na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů v Amsterdamu.

Od roku 1992, kdy se moci násilně chopila bývalá nomenklatura, zuřila v Tádžikistánu pět let občanská válka. Další z těch, které přišly po rozpadu sovětské říše. Tisíce lidí zahynuly a desítky tisíc byly nuceny opustit své domovy. Země je rozvrácena hospodářsky, ale i morálně. Ačkoli válka skončila už před dvěma lety, její stopy lze nalézt na každém kroku. Vizuálně působivý snímek se snaží sdělit atmosféru této poválečné situace, navodit otupělý rytmus všedních dnů bez raněných a mrtvých, stav, kdy se vlastně nic neděje, ale jenž je přesto naplněn zvláštním napětím a nepřekonanými obavami. *Mise* umožňuje pochopit atmosféru, která je již mimo zájem „chladného“ média, kterou již nelze proměnit v stro-host a jednostrunnou emocionální televizních zpráv. Film získal Zvláštní cenu na filmovém festivalu Eurazia v Almatě.

Mise

Mission
Rusko, Tádžikistán
1998

Mairam Jusupovová

40 min., černý a bílý,
video

Hephzi- bah

Austrálie 1999

Curtis Levy

Distribuce
Olsen Levy Producti-
ons Birchgrove

54 min., barevný,
černý a bílý, 35 mm

Stejně jako její bratr byla i Hephzibah Menuhinová nadanou hudebnicí. Už velmi mladá hrála ve vyprodaných sálech na klavír a podobně jako houslista Yehudi koncertovala v mnoha městech různých zemí. Na sklonku třicátých let ale Hephzibah s bratrem potkali v Londýně sourozence Nicholasovy z Austrálie, Lindsaye a Nolu. Byla to láska na první pohled mezi oběma dvojicemi, sourozenci se prohodili a na konci byla svatba obou párů. Co ale přimělo talentovanou a úspěšnou Hephzibah k rozhodnutí opustit

život hudebnice, vzdát se budované kariéry a odstěhovat se na vzdálenou ovčí farmu v Austrálii? S pomocí záznamů z koncertů a prostřednictvím úryvků z dopisů, deníkových poznámek a útržků rozhovorů se Levy pokusil rekonstruovat jeden osud, v němž se sice zrcadlí život slavného bratra, který ale pulsuje vlastní energií, silou osobního rozhodnutí, životním naplněním. Film získal Cenu Stříbrný vlk v Amsterdamu.

V roce 1974 navštívil začínající dokumentarista Marcel Lozinski farmářku a intelektuálku Urszulu Flisovou, pevně rozhodnutou žít a pracovat ve své vesnici. Režisér kladl ženě vyhraněné a konfrontační otázky. Opravdu si myslíte, že můžete být jako svobodná žena šastná mezi samými vesničany, kteří vámi pro vaše zájmy budou možná

pohrdat? Dokument *Návštěva* byl natočen v duchu kina morálního neklidu, na pozadí tehdejší politické situace zkoumal psychiku vzdělané hrdinky, pokusil se analyzovat její životní postoje i etické problémy ceny, kterou je potřeba platit za život v odloučení. Po čtvrt století se štáb vrátil. Co se změnilo? Urszula Flisová žije stále na vesnici. Kamera zkoumá její tvář, slova odhalují pocity. Před námi stojí žena, která nade vše miluje literaturu, je zranitelná, ale výmluvná, je odloučená a samotu zostřeně vnímá. Hodnotí svůj život. Film získal Zlatou holubici na MF v Lipsku 1998.

Tak to nebolí

Zeby nie bolalo
Polsko 1997

Marcel Lozinski

Scénář
Marcel Lozinski

Kamera
Jacek Petrycki

Střih
Katarzyna Maciejko-
Kowalczyková

Distribuce
Telewizja Polska
Varšava

47 min., barevný,
35 mm

Sbohem světe

aneb Příběh Pierra
a Claire

Adieu monde ou l'histoire de Pierre et Claire
Francie 1997

Sandra Kogutová

Scénář
Sandra Kogutová

Kamera César Paes
Jean-Claude Loumet
Florent Jullien Sandra
Kogutová

Hudba
Jean-Luc Mongaube

Střih
Sandra Kogutová

Distribuce Le Font
Mons – En – Baroent

27 min., barevný,
video

Dokument a fikce. Videopřepis pyrenejské legendy lásky. Ale je to příběh lásky skutečný, nebo imaginární? A je to láska, nebo jen neurotická sexualita. Kde je hranice mezi rozličnými verzemi pravdy? Samočelný film o tom, že všechno může být jinak. Film o pestro-barevných proměnách reality. Pastva pro oči. Herci. Dokument, který není dokumentem. Avšak co je dokument? Není prostor dokumentu tím, že pracuje s výseky skutečnosti, jen dokonale fiktivní? Neskutečná skutečnost. Je dokument vůbec žánr? Možná se již unavil. Je opo-

třebovaný realitou. Je potřeba jej změnit. Cena Stříbrná holubice v kategorii krátko-metrážních filmů v Lipsku.

Goldinová: “Když fotografuji, nejde o pocit odloučení. Pro mě je to způsob, jak se někoho dotknout – jistý způsob něžnosti. Nezapívám se tím, co se v ten moment odehrává. Jednoduše se snažím zachytit krásu a zranitelnost svých přátel.” Goldinová začala fotografovat ve svých šestnácti a i v tom našla způsob, jak uniknout puritánství americké společnosti. Časem přešla k barvě a objevila vlastní styl intimních, citlivých momentek. Začala používat fotoaparát výhradně jako nástroj k dokumentaci životního stylu, jehož je

ona sama součástí. Na film zachytila intimní dobrodružství svého života v srdci newyorského undergroundu, v mikrosvětě moci sexuality, obsesí, drog. Z příběhů v momentu jediného záběru vytvořila fascinující rodinné album subkultury transvestitů, homosexuálů, drogově závislých, týraných žen, nemocných AIDS. Nahlížíme do života neznámých lidí, jen zdánlivě se pohybu-jících na okraji. Sami jsme křehcí. Cena za nejlepší snímek v kategorii krátkome-trážních filmů v Marseille 1999.

Dotyky Nan Gol- dinové

**Contacts Nan Goldin
Francie 1998**

Jean-Pierre Krief

Scénář

Jean-Pierre Krief

Kamera

Frédéric Belin

Hudba

Maguette Sallová

Střih

Denis Batardiere

Distribuce

KS Visions Paříž

13 min., barevný, video

Ruská avant- garda

Russisk
Avant-Garde
Dánsko,
Rusko 1999

Alexander Krivonos

Scénář
Felix Lazarev

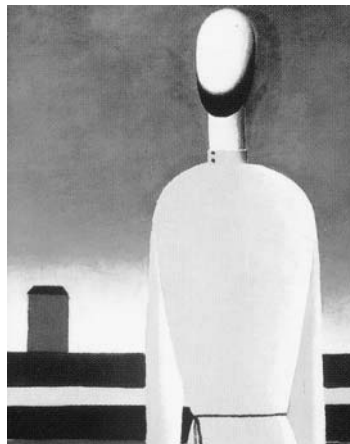
Kamera
Sergej Dubrovskij

Hudba
Gennadij Banišikov

Střih Irina
Kiseljovová
Marina
Kušerovová

Distribuce
Quadrat Film
Kodaň
52 min., barevný,
černý a bílý, video

Co se skrývá za obrazy a za návrhy architektonických děl? Visí v galeriích a ukrývají se v archivech. Umělecké dílo člověka je už navždy nevinné. Kde je však hranice mezi avantgardou a ideologií? Není první jen klíčem k druhému? Několik Rusů, kteří drželi klíč. Některé z nich dějiny umění zařadily k avantgardě, jiní se za avantgardu prohlašovali sami. Křičeli. Jejich východiska byla rozdílná a cesty jejich životů... ztratily se v mlze. Krivonos se snaží odhalit pozadí úspěchů i utrpení umělců, kteří tak výrazně ovlivnili umění

první poloviny dvacátého století. Tatlin, Malevič, Kandinskij a další. Jen pomalu se roz-bíhají úryvky ze sovětských filmových týdeníků, obraz je poškrábaný a pohyby jsou zrychlené. S lidmi a bez člověka. Cena Muzea současného umění v Pärnu za nejlepší film o umění.

Vlastně jen portrét umělce v jinošských letech. Ale není to příliš odvážné snažit se vcítit do dětské tvořivosti, do myšlení, které teprve objevuje, ohmatává? A není to riskantní, zvlášť když jde o vlastní dítě? Dokumentarista Lasse Naukkarinen se o to pokusil a po několika letech práce natočil okouzující dokument o realitě, která se mění ve fantazii, aby mohla být pochopena, o touze dotvářet a tvořit. Animacemi ozvláštěné dílko vypráví o střetnutích režisérova talentovaného syna Esa s barvami, rozličnými materiály a okolní přírodou. Čehokoliv se jeho ruka nebo štětec a pastelka dotknou, jako by se proměňovalo v něco magického a fascinujícího, v krásnou věc s novým významem. Film o ohromující rozmanitosti dětské tvořivosti ukazuje Esa od jeho tří let

až do chvíle, kdy poprvé překročil práh školy. Hlavní cena za nejlepší film festivalu v Pärnu.

Život umělce

Taiteilijaelämä
Finsko 1999

Lasse Naukkarinen

Scénář
Lasse Naukkarinen

Kamera
Lasse Naukkarinen

Hudba
Tuomas Kantelin

Animace
Eila Hutriová

Střih
Tuuli Kuittinen

Distirbuce
Ilokuva Espoo

59 min., barevný,
video

Znamení válečnic

Warrior Marks
Velká Británie 1993

Pratibha Parmarová,
Alice Walkerová

Scénář
Pratibha Parmarová,
Alice Walkerová

54 min., barevný,
video

Kontroverzní dokument anglické dokumentaristky a afroamerické spisovatelky se věnuje tématu FGM – female genital mutilation, mrzačení ženských genitálií. V pojetí autorek nabývá problém FGM symbolický význam, jenž umožňuje angažovanou analýzu rasového a sexuálního útlaku. Dokument spojuje boj o právo nedotknutelnosti vlastního těla s lyrismem, který do filmu vnáší tanec, rytmus práce i pohyby rituálů. V rozhovorech jsou zaznamenána svědectví Afričanek, které proti FGM bojují, i těch, které obřezávají. V proměnlivých výpovědích balancuje výklad FGM mezi rituálním významem, jímž žena získává v tradiční patriarchální společnosti na hodnotě, a nesmyslností zbytečného, nesmírně bolestivého mučení, jež vede ke ztrátě vlastní identity. Walkerová: “Vedeme válku

o svá těla a neseme jizvy na znamení toho, že jsme přežily. Jsou to znamení válečnic. Bolest nám může být kompasem, který nám pomůže měnit tradice.”

Komický kinožurnál. S jeho představou žil režisér dlouho, žil jím, nesčetněkrát si ho pro sebe promítal. Vlastně pokaždé, když vyšel na ulici. Na začátku byl čtyři století starý obraz Pietra Brueghela Krajina s Ikarovým pádem. Muž oře pole, moře je klidné a nebe blankytné, jen člověk, který letěl za sluncem, padá. Ta země je Belgie. S obrazem v duši, vybaven litanickou básní Jean-Pierra Verheggena a vždy připravenou kamerou, vyrazil rodilý Ital PaziENZA poznat proměnlivé barvy tiché krajiny, v níž se usa-dil. Oslovuje náhodné ko-lemjduocí, zajde za psycho-analytiky, filozofy, ale i předsedy politických stran. Všem ukazuje ten obraz s pádem a má jedinou otázku: co pro vás znamená. Odpovědi se zamotávají, stávají se nesrozumitelnými. Jedinou cestou ven z bludiště lidského rozumu je humor. Ten se v PaziENZově pojetí proměňuje v občanský čin. Dívejte se pozorně a zkuste uhodnout, jak by na otázku po svém pádu odpověděl Ikarus. Film získal Evropskou filmovou cenu.

Obraz s pády

Tableau avec Chutes

Claudio PaziENZA

Kamera
Jean-Marc Vervoort
Dominique Henri Clau-
dio PaziENZA

Zvuk
Pierre Mertens
Jacques Nisin

Střih
Michele Hubinon

Distribuce
Qwazi qWazi film Bru-
sel

103 min., barevný,
video

Georges Rousse: Světlo a ruiny

Georges Rousse:
La lumière et la ruine
Francie, 1999

Gilles Perru

Scénář Gilles Perru

Kamera
Philippe Elusse

Hudba Bruno Courtin

Střih Gilles Perru

Distribuce
Sésame Films Paříž

20 min., barevný,
video

Rousse: “Mám rád všechna ta opuštěná místa, prázdné továrny, pusté průmyslové zóny, obyčejné domy na periferii. Znamenají pro mě samotu a poetické vytržení. Pracuje se mi tam dobře právě pro intenzivní svobodu, kterou mi mohou dát.” Film ukazuje fotografování každodenní práci během tvorby jednoho z jeho děl. Jsme svědky jednotlivých fází práce – fotografické přípravy, náčrtů, architektonické rekonstrukce, malby a závěrečného fotografování. Dokumentarista soustředěnému divákovi umožňuje porozumět hlavním rysům jeho díla, jeho osobitému přístupu k malbě a fotografii, jeho citu pro architekturu ve snaze pochopit prostor a zvláštní povahu zvolených výseků obrazů, jeho uhranutí tvárností světla, kdy se z nicoty vynořuje sen. Imaginace, pochybnosti, rozkolísanost

a zklidnění při práci na díle. Snaha pročistit a definovat význam, najít rovnováhu. Být v díle. Film získal Bronzový klíč na festivalu v Trenčianských Teplicích.

Velmi jemně vykresle-ný portrét muže nekončí války. Nesmiřitelný bojovník se sovětskými okupanty Massoud nesložil ani po jejich ústupu zbraň. Taliban svoji předsta-vou čistě islámské země opět rozdělil Afgánce na dva tá-bory a válka pokračuje. S osudy charismatické-ho hrdiny se vracíme až do roku 1981, režisér v ši-rokém kon-textu pracuje s archivními záběry, jež mapují postupující bezú-těšnost občanské války.

Spisovatel a zakladatel tiskové kanceláře In-terscoop Christophe de Ponfilly se sice nebrání procitěným žánrovým

vůjevům s dobrosrdeč-nými prostými Afgánci, pevně spjatými s tra-diční kulturou své země, ale zpěv odeznívá, když přichází válka. Znovu se na filmový pás otiskuje smrt. Zbořené domy, těla mrtvých, zranění, zasychající krev. Film získal Cenu za nejlep-ší dokumentární film na Festivalu dei Popoli v roce 1998.

Massoud, Afgánec

Massoud, L'afghan
Francie 1998

Christophe de Ponfilly

Scénář
Christophe de Ponfilly

Kamera Christophe de
Ponfilly

Střih
Jean-Francois Giré
Anita Andrewsová

Distribuce
Arte Štrasburk

85 min., barevný,
16 mm

Lidské pozůstat- ky

Human Remains
USA, Dánsko 1998

Jay Rosenblatt

Scénář
Jay Rosenblatt

Kamera
Jay Rosenblatt
John Turk

Zvuk
Christian Bruno

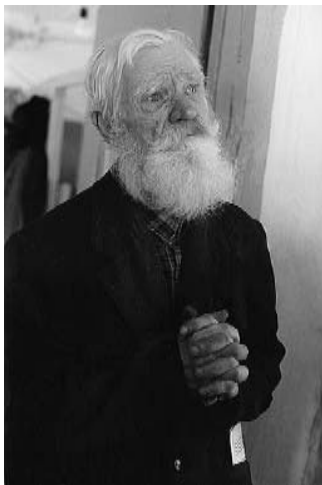
Střih
Amy Hunterová

30 min., černý a bílý,
35 mm

Jména Hitler, Mussolini, Stalin, Frank, Mao Ce-tung se stala znakem hrůzné halucinace končící-ho století. Jaké ale byly soukromé životy pěti diktátorů? Co měli rádi a co ne? Může být zlo čitelné i v tom nejprivátnějším? Fakta ve fragmentech výrazných detailů, přímé citace a poznatky historiků skládají netradiční pokus odkrýt charaktery a psychologické rysy diktátorů přes

jejich oblíbená jídla či sexuální záliby. Prostřednictvím zrnitého černobílého filmu vytváří režisér imitaci přešlého času, aby v ní spojil známé i neznámé soukromé záběry jednotlivých diktátorů. Přiznané intimnosti se v nekommentovaných monolozích ironicky splétají – jsou o bana-litách a přitom znamenají smrt. Pro film nejsou podstatná čísla mrtvých ani utrpení obětí, ale šokující a absurdní privátní jednotlivosti, jimiž se dějepis proměňuje v černou grotesku, ubohou a nekonečně zruďnou. Bezvýchodnou. Film získal Cenu poroty na Sundance Film Festivalu 1998.

Po pádu komunismu vyhlásila polská vláda program podpory učitelů, kteří se budou věnovat svému povolání mezi krajany žijícími v někdejší Sovětském svazu. Mladá učitelka Gosja a její přítel, režisér Wojciech, se vydávají na cestu. Na Sibiř. Režisérem je mladý Polák: v jeho pohledu se ozývají nejen polohy ambivalentního vztahu, které slovanští Poláci k Rusům, věčným okupantům, cítí, ale i pohled generace (generace v pohybu), která se ze zkrslujících limit snaží vyvázat a jež objevuje a reflektuje Rusko, jeho řeč a spodní proudy myšlení, po svém. Režisér ze změní zrcadlící se skutečnosti (realita je tím, jak se jeví, a jeví se fragmenty obrazů) vytr-

huje různorodé detaily, nevšední postřehy a překvapivá setkání a znovu je sceluje ve snaze pochopit dvě proti-kladné, ale neoddělitelné tváře současného Ruska: nehybnost a proměnu. Film získal hlavní cenu na mezinárodním festivalu Cinema du Réel v Paříži.

Sibiřská lekce

**Syberyjska Lekcja
Polsko 1998**

Wojciech Staron

**Scénář
Wojciech Staron**

**Kamera
Wojciech Staron**

**Střih
Zbigniew Osinski**

**Distribuce
Telewizja Polska Var-
šava**

**56 min., barevný,
video**

Táta a já

Pappa och jag Švédsko 1998

Linda Västriková

Scénář

Linda Västriková

Kamera

Linda Västriková Albin Höglund

Hudba

Andy Hultberg

Střih

Freurik Abrahamsen

Distribuce

Lisbet Gabrielsson
Film Saltsjö Boo

39 min., barevný,
video

Linda natočila dokument o sobě a svém otci. Muž, kterého má za otce, ji nikdy neuznal za svoji dceru, odmítl se s ní stýkat; žije a pracuje jinde. Jako by tím Lindu trestal za minulost. Zahořklý a plný sebelítosti se vrací jen ke chvílím, ve kterých vidí nevěru Lindiny matky. Ale dívka po ztraceném otci touží, chce jej v něm najít, pochopit jej, i když mu nerozumí. Snaží se muže přesvědčit, aby prošel testem DNA. Chce mu tak dokázat, že je jeho dcera. Nezvratně. Jako by je věda měla rozsoudit. Lindino vidění je velmi osobní, netají se se svými bolestmi, nechápe, proč muž-otec dělá vše pro to, aby s ní neměl nic společného.

Je to ale jen zoufalý pokus vyhrát lásku. Citově vypjatý, ale v mnoha momentech zábavný film o smyslu otázek tam, kde jsme nikdy nezapochybovali, o vnitřní proměně člověka, ale i o snaze jednou provždy vyřešit minulost. Jenom tak se jí lze zbavit. Film získal Velkou cenu na festivalu v Marseille.

Jen slova lidí, kteří do budovy vcházejí den co den, jen ozvěny zvuků, které se nesou chodbami. Dům divadla. Režisér, se ve svém rozlehlém dokumentu pokusil o průřez institucí, o ukázání všech poloh, které zákoutí jedné z nejstarších divadelních scén skrývají a v nichž se nutně zrcadlí specifika francouzského života. Jsme svědky konkurzů, vývoje zkoušek, představí se nám herci i režiséři, kulisáci i uklízečky. Je to zvláštní pohled na dnešní francouzskou společnost: lidé vcházejí z ulice do divadla, v divadle se zrcadlí svět za zdí, lidé proměnění divadlem stojí před kamerou, před okem jiného média, vyprávějí o divadle, o snu o světě, ze kterého přišli. Režisér se soustřeďuje především na práci herců, zkoumá možnosti jejich rolí v proměnách identity, jak je přinášejí variace lásky v hrách Racina, Feydeaua, Marivauxa a Moliéra. Film získal Zvláštní cenu na MF dokumentárních filmů v Yamagatě 1997.

Comédie Françai- SE

La Comédie Française
ou l'amour joué
France 1996

Frederick Wiseman

Scénář
Frederick Wiseman

Kamera
John Davey

Zvuk
Frederick Wiseman

Střih
Frederick Wiseman

Distribuce
Paridis Films Paříž

223 min., barevný,
KODAK 16 mm

Latcho Drom

Podzemní orchestr
Chvění v srdci

Film a hudba

Latcho Drom

Francie 1993
Tony Gatlif

Scénář
Tony Gatlif

Kamera
Eric Guichard

Hudba
Cikánští muzikanti

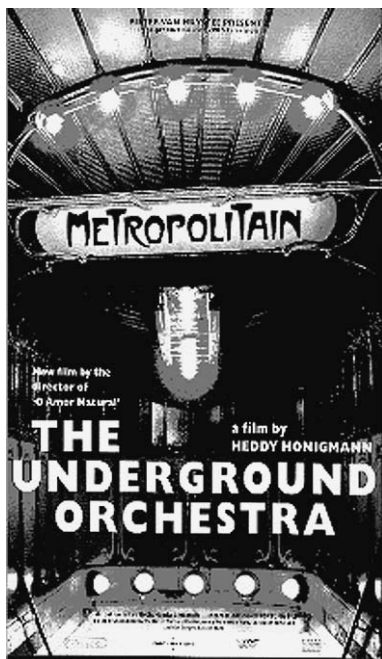
Střih
Nicole Berckmansová

103 min., barevný,
KODAK 35 mm

Gatlif: "Zachránila je jenom hudba. Znovu se rodí stejní, jako když přišli ze severozápadní Indie, krev je jejich paměť. Jiný je jen smutný pohled jejich dětí. Když zní cikánská muzika, slyším svoji krev. Chce se mi plakat nebo vstát a tančit. Kdybych byl černým koněm, odklusal bych pryč, do země bych udeřil svými kopyty." Latcho Drom, bezpečná cesta: hudební odysea napříč krajinami a kulturami, film putování. Snímek vystavěný jako sled výseků-ukázek cikánské hudby a tance začíná v Indii, v místech, odkud se před tisíci lety vydali cikáni na západ, a pokračuje zastávkami v Turecku, Egyptě, Rumunsku, Maďarsku, Slovensku, Francii a Španělsku. Po krátkém snímku Canta Gitano natočil Gatlif kulturní cestopis mapující zdroje hudební inspirace romských hudebníků v jednotlivých zemích. Hudba, ryt-

mus a tanec, úchvatné záběry na muzikanty hrající na různé nástroje. Kamera zaznamenává proměny výrazů jejich tváří, úsilí, křik a pláč. Zpěv lidí se prolíná s krajinou. Není nic než zpěv. A smrt.

Houslista ze Sarajeva, argentinský pianista, venezuelský harfenista, rumunský hráč na citeru, zpěváci z Mali a Vietnamu. Na chodnících, nárožích a v pasážích metra vysněného města zní hudba lidí, kteří ze svých domovů odešli s vidinou lepší obživy; někteří mají zkušenost i s politickým útlakem. Pohybují se v jazyce, jemuž nerozumějí, přežívají v útrobách neznámého města. Jsou mimo (pod zemí) také proto, že pod střechami Paříže existují pouze jako ilegální přistěhovalci. Z toku záznamů okamžiků, myšlenek, dialogů, náznaku nálad a po-otevřené paměti vytváří režisér mozaiku různě zaostřených momentek, neotřelých, kontrastních obrazů, jež mohou být průřezem jejich současného života, sledováním jejich pařížských stop, ale mnohem víc jsou zhuštěním pocitů, skládačkou emocí, které se ve variacích na téma zkušenosti imigranta bez povolení k trvalému pobytu proměňují v metaforu bloudícího člověka, člověka v pohybu, člověka ve věčné hře.

Podzemní orchestr

Het ondergronds orkest Nizozemsko, Francie 1997

Heddy Honigmann

Scénář
Heddy Honigmann

Kamera
Eric Guichard

Hudba
Piotr van Dijk

Střih
Mario Steenbergen

Distribuce
Fortune Films Nizozemí

105 min., barevný,
KODAK 35 mm

Chvění v srdci

A Tickle in the Heart
Německo, Švýcarsko,
USA 1996

Stefan Schwieter

Scénář
Stefan Schwieter
Thomas Kufus

Kamera
Robert Richman

Hudba The Epstein
Brothers

Střih Arpad Bondy

Distribuce
Celluloid Dreams Paříž

87 min., černý a bílý,
KODAK 35 mm

Je to už šedesát let, kdy Max, Willie a Julius vystoupili poprvé jako The Epstein Brothers. Hráli hudbu židovských přistěhovalců, začínali na ulici a v tančírnách. V jejich vystoupeních se ozýval smutek Židů východní Evropy, čerpali ze sentimentu ruských i opilé melancholie cikánských písní. Na dlouhých čtyřicet let se stali součástí židovské komunity v New Yorku. Pak se rozhodli všeho nechat a odjeli na Floridu přežít stáří a umřít. Na začátku devadesátých let avšak vzali nástroje znovu do ruky. Vydali svoji první i druhou desku, vyrazili na turné. Film sleduje jejich cestu po Americe i napříč Evropou. Před nimi silnice a vyprodané sály a tribuny, jiná města a jiné hotely. Okouzující králové klezmer music vyprávějí neuvěřitelné historky, vzpomínají. Hudba a potlesk, opožděný úspěch a sláva. Nejvíce překvapeni jsou bratři Epsteinové. Ale berou to s humorem.

**Ledové srdce   Jeden rok
Deset let v životě mladého muže**

Dokumentární filmy České televize

Ledové srdce

Norsko, SRN, ČR
1999

Stig Andersen, Kenny
Sanders

Scénář
Stig Andersen, Kenny
Sanders

Kamera
Halgrim Odegard

Střih
Jon Endre Mork

58 min., černý a bílý,
video

Klasicky zpracovaný stříhový dokument je věnován Roaldu Amundsenovi, jedné z nejvýraznějších osobností z řady dobyvatelů arktických a antarktických pustin. Snímek těží z překvapujícího bohatství archivních filmových materiálů, natočených během Amundsenových cest, jež jsou doplněny dotáčkami fotografií, informacemi z dobového tisku. Autorská dvojice se však neomezuje jen na ilustraci základních faktů o Amundsenových objevitelských cestách v letech 1910 až 1928, ale snaží se o až překvapivě upřímnou a vizuálně působivou analýzu jeho složité osobnosti. Tvůrci hledají motivaci jeho činů, evokují Amundsenovy často komplikované vztahy

s okolním světem, s blízkými lidmi. Jedním z podstatných motivů filmu je i připomenutí role, jakou v životě velkého polárníka hrály ženy.

Jeden rok z jednoho století. Od listopadu 1997 do října 1998 navštěvoval filmový štáb sedm starých lidí, kteří se narodili na konci starých časů, ještě v době, kdy platily mince rakousko-uherského mocnářství. Nejstarší obyvatelé podhorských vsí v Bílých Karpatech žili před kamerou své všední dny, zpívali a modlili se v čase církevních svátků i lidových obyčejů a vyprávěli. Výsledkem je svědectví o jejich žebříčku hodnot, kultuře a vnímání koloběhu světa, svědectví, které se dotýká problémů stáří, nemoci, smrti, víry. Lidový zpěv, modlitba, nemohoucnost stáří na pozadí věčných hor, vůle člověka a zvyky, které s ním umírají. Život karpatských horalů jako

by se s lety proměnil v obřad, svým způsobem v mystérium. Jaký obraz minulosti v sobě nesou a jsme vůbec s to jej pochopit? Nevnímáme nakonec jejich přítomnost před kamerou jen jako vizuálně zajímavou šifru? Nezpochybňují fragmenty obrazů příběh člověka?

Jeden rok

Česká republika 1999

Břetislav Rychlík

Scénář
Břetislav Rychlík

Kamera
Karel Slach

57 min., barevný,
KODAK 16 mm

Deset let v životě mladého muže

Česká republika 1999

Helena Třeštíková

Scénář

Helena Třeštíková

Kamera

Martin Kubala

Josef Nekvasil

Kristián Hynek

Vlastimil Hamerník

Střih

Zdeněk Patočka

57 min., barevný,
video

Deset let života Jakuba Špalka. Nejdříve studenta herectví na pražské DAMU a studenta revoluce, poté režiséra, herce a šéfa nezávislého divadelního spolku Kašpar. Režisérka začala sledovat Jakuba Špalka v říjnu 1989 v rámci projektu časosběrných filmů o české mládeži v Krátkém filmu. Po měsíci se adept herectví stal jedním z hlavních aktérů

studentské stávky. Jakub dostudoval, založil nezávislé divadlo, oženil se, získal budovu pro své divadlo, premiéry, úspěch, rozvedl se, ztratil divadelní budovu, hledal nové působiště, rozpadl se mu soubor, našel novou budovu, soubor se dal znovu dohromady, premiéry, reprízy, úspěch, narodila se mu dcera, divadlo se ocitlo ve finanční krizi, nové premiéry, úspěchy, finanční těžkosti, očekávání

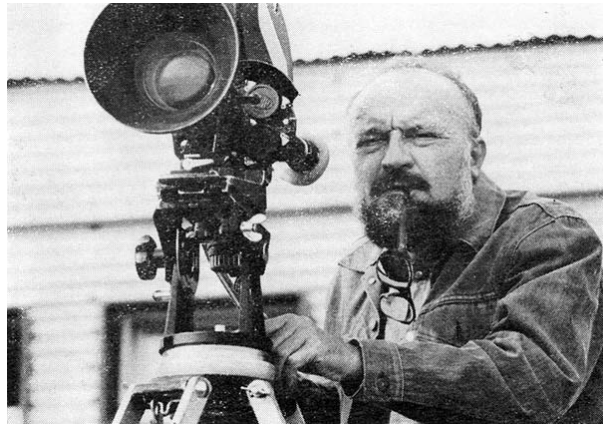

dalšího dítěte... Deset let – zatím nejdelší filmové časosběrné sledování žijícího člověka u nás.

Cena vítězství   Člověk neumírá žízni Lesy
umírají tiše   Lux arte
facta   Slunce

Pocta Václavu Haplovi

Filmografie (výběr)

Soustružení rovinných ploch (1949), Příprava na jarní práce (1950), Boj proti mandelince bramborové (1951), Odmínování průchodů I, II (1953), Hygiena tábora (1955), Puškou aj valaškou (1956), Vodácký maratón Budějovice-Praha (1957), Rektifikace kanonu T 54 (1959), Poruchy a havárie motoru T54 (1960), Bombardování z malých výšek (1961), Obrněný transportér OT 62 (1963), Concerto grosso (1965), Pancéřovka RPG-7 (1966), Vyšetřování činnosti vestibulárního ústrojí (1967), Pokládání min z vrtulníku (1968), Experiment (1969), Člověk neumírá žízni (1970), Cena vítězství (1972), Slunce (1973), Vyšetřovací metody rakoviny prsu (1974), Cesta světla (1976), Lux arte facta (1977), Lesy umírají tiše (1978), Pastýřské ozvěny (1980).

(U anotací filmů Václava Hapla jsme vycházeli z textů monografie Jany Hádkové Václav Hapl, ČSFÚ Praha, 1989)

Václav Hapl

se narodil 16. července 1928 v Praze. V letech 1942-44 se učil zámečnickem v továrně Letov. V roce 1948 maturoval na vyšší průmyslové škole strojnické. Od téhož roku byl zaměstnán v Krátkém filmu Praha jako asistent výroby, asistent režie a později jako režisér. V roce 1952 nastoupil základní vojenskou službu do Armádního filmu, kde zůstal až do roku 1970. Po dvou letech ve svobodném povolání byl v roce 1972 přijat jako režisér do Krátkého filmu. Zemřel 26. dubna 1982 v Praze, zvolil dobrovolnou smrt.

Cena vítězství

ČSR 1972

Václav Hapl

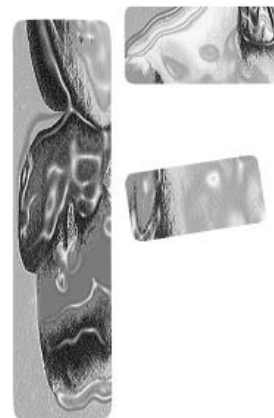
Scénář
Václav Hapl

Kamera
Vladimír Lorenc

Střih
Marie Čulíková

18 min., černý a bílý,
35 mm

Svoji obavu z narůstající dehumanizace lidstva vložil Václav Hapl do snímku *Cena vítězství*. Téma sportu se pro něj stalo tématem nabízejícím široký kontext a on se jej chopí opět formou eseje, v němž se střetávají dva fenomény – podoba sportu jako dehumanizačního projevu a sport jako přirozený projev zdravého organismu, sport jako hra. Mezi oba hlavní póly vkládá další motivy – sport a divák, fetiš rychlosti, jednostrannost, kovové srdce, jež symbolizuje budoucí ideál sportovce. Rytmus filmu má zrychlující se tendenci, tak jak autor řadí za sebe jednotlivé významové jednotky: do poslední třetiny pak zařadil úvahy o divácích a rychlosti, spolu se záběry na freneticky řvoucí tribuny i záběry hromadných havárií a smrtelných pádů. “Kdokoli bojuje jen s nadějí na hmotný zisk, nezíská nic, zač by stálo žít.” (Saint-Exupéry)

Námět k filmu *Člověk neumírá žízni* byl v první fázi námětem k filmu o experimentálních psychózách, v němž se Hapl nechtěl omezit jen na pokusy s halucinogeny, ale zajímal jej i přínos diagnostický a terapeutický. Neméně ho téma zajímalo z filmařského hlediska jako možnost strhujícího vizuálního zážitku v rámci filmové eseje. Sedm let trvalo, než se jeho záměr splnil, než mohl divák překročit hranici denních a nočních mūr a vstoupit do světa duševně nemocných a delirantů. V obrazové složce filmu pracoval Hapl s pěti základními tematickými okruhy: stařena-schizofrenička, experimenty s drogou v ordinaci, vize psychotiků a výtvarné projevy pacientů, rapidmontáž katastro-fických záběrů jako prvek civilizace a starý muž v ústavu choro-

myslných, muž-apoštol. Režisér postupuje od jedinečného k obecnému, od geneze drog k vlivu civilizačního procesu na člověka, od nemocného schizofrenika k lidstvu nemocnému ze sebe sama. Je pošetilé očekávání zázraku...

Člověk neumírá žízni

Halucinogeny

ČSR 1970

Václav Hapl

Scénář
Václav Hapl

Kamera
Jiří Šimůnek

Hudba
Jiří Šust

Střih
Václav Hapl
Vlasta Plotěná

22 min., barevný,
35 mm

Lesy umí- rají tiše

ČSR 1978

Václav Hapl

Scénář

Václav Hapl

Jiří Gold

Kamera

Jan Malíř

Hudba

Martin Kratochvíl

Střih

Václav Hapl

Marie Křížková

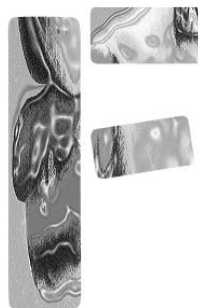
15 min., barevný,
35 mm

Václav Hapl se hrstkou filmů ze sedmdesátých let nesmazatelně zapsal do historie českého dokumentárního filmu. Přispěl do ní svébytnou formou vědecké reflexivní eseje, pro niž je charakteristický způsob práce s faktickou skutečností. Tu se Hapl usiloval vždy postihnout globálně – analyzoval její jednotlivé momenty, aby je zase složil v celek na vyšší významové úrovni. Film se mu stal možností

hledání pravdy o světě, o místě člověka v něm. V humánním přesahu se snažil najít jednotu obsahu a formy, v níž by exaktní nevylučovalo meditativní a poetické a kde by výtvarná stylizace nebyla v rozporu s vědeckou informací. Ve filmové eseji *Lesy umírají tiše* se režisér snažil snad nejvíce zúžit odbornou tematiku, aby ji poté mohl o to více použít ve svém vlastním fatálním tématu. V komentáři ekologicky laděného filmu, výjimečného krásou obrazů kameramana Jana Malíře, vynechal konkrétní statistické údaje a snažil se o větší obecnost, o vyjádření poselství, mementa, nabádajícího diváka k pozornosti a zamyšlení nad osudem lesů.

Ve zkoumání výtvarných možností filmu pokračoval Hapl i ve snímku *Lux arte facta*. Je to tvarově čistý, obdivuhodně propracovaný populárně vědecký film o fyzikální podstatě a způsobech šíření umělého světla, který v původní verzi vznikl jako zakázka státního podniku Tesla na téma správného používání žárovek. I v tomto zadání, které nabízí jen nepatrný prostor pro meditaci, se Hapl doslova snaží vyprávět příběh světla vyjadřovacími prostředky filmu, jenž je mu především syntézou exaktního myšlení a imaginace. Hapl, okouzlen možnostmi, jež mu světlo pro jeho filmové cítění poskytl, se ve spolupráci s tehdy začínajícím Janem Malířem zmocnil ryze technického problému výtvarně esteticky a v distribuční verzi se o radost ze světla a jejich hry se stíny podělil i s divákem v kině.

Lux arte facta

ČSR 1977

Václav Hapl

Scénář
Václav Hapl

Kamera
Jan Malíř

Hudba
Martin Kratochvíl

Střih
Marie Křížková

15 min., barevný,
35 mm

Slunce

ČSR 1973

Václav Hapl

Scénář

Václav Hapl

Jiří Gold

Kamera

Vladimír Lorenc Sva-

topluk Malý Josef

Hladík

Hudba

Zdeněk Liška

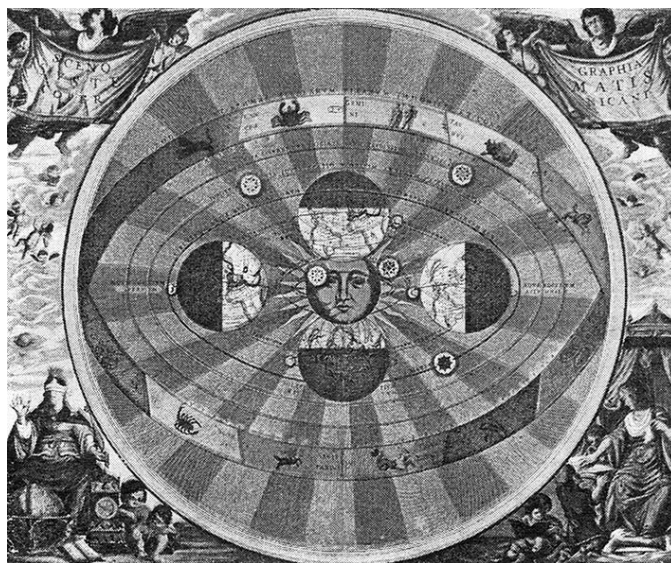
Střih

Václav Hapl

Marie Čulíková

15 min., barevný,
35 mm

Hapl: "Postupem let jsem se začal na Slunce dívat jako na výtvarný objekt. Začal jsem ho chápat jako těžko definovatelný fenomén. (...) Celý film vidím jako poutavou féerii, jako zajímavý pohled do známého neznáma, jako barevnou kreaci, určenou nejširšímu okruhu diváků." Hapl se soustředil na objasnění úlohy Slunce v dějinách lidstva, rafinovaně stylizované obrazy a proměnlivá škála zvuků navozují otázky věčnosti existence vesmíru i člověka. Metoda kontrastu je tady použita trochu jinak než v předešlých filmech: je zde položen důraz na svár střídajících se i prolínajících výtvarných záběrů s vědeckou informací v obraze a komentáři. Režisér se snažil děj zhustit na nejvyšší možnou míru, šlo mu především o emotivní působení. Kromě běžných vyjadřovacích postupů tu pak uplatnil řadu speciálních sníma-

cích technik s pomocí teleobjektivů, časosběrných zařízení, trikových a dynamických efektů.

**Jakub Piemule Světské děti Balog Jozsef,
Príbeník 66 Člověk o kniže, kniha o člověku
Ladomirske morytáty a legendy O troch
dňoch v Jasovskom kláštore**

Jana Ševčíková

Peter Kerekes

Z profilu

Filmografie (výběr)

Světské děti (1983), Piemule (1983), Ovčáci čtveráci (1984), Tulakóna (1986), Jakub (1992).

Jana Ševčíková

se narodila 22. dubna 1953 v Praze. Vystudovala FAMU Praha, režii dokumentární tvorby. Svůj absolventský film o české menšině Piemule natočila v Rumunsku. Po cenzurování a zkrácení filmu Ovčáci čtveráci odstoupila od režie a film je uváděn bez jejího jména. Filmy Piemule a Jakub byly oceněny na mnoha zahraničních festivalech. V současné době dokončuje snímek Min Tanaka aneb Uprostřed polí, který natáčela v Japonsku.

Jakub

Česká republika 1992

Jana Ševčíková

Scénář

Jana Ševčíková

Kamera

Jaromír Kačer

Miroslav Halada Mar-

tin Vadas Miroslav

Čvorsjuk

Hudba

Alan Vitouš

Střih

Zdeněk Patočka

vzpomínky na něj ožívují mi-nulost uplynulého živo-ta, nutí jej pochopit.

Ševčíková: “Filmem evokuji minulost v její prcha-vosti a proměnlivosti. Čas – živé trvání, v němž není minulost, přítomnost, budoucnost – vše je stejné, jde o snahu zachytit jen to, co je nevyjádřitelné. Hledám svědomí v člověku.” Režisérka připravovala a natáčela dokumentární elegii Jakub několik let. Ještě před převratem chtěla mluvit o věcech tehdy tabuizovaných: o problémech přesídlenců v pohraničí, o osudech lidí vykořeněných z rodných míst. V roce 1947 bylo lidem z bohem zapomenuté oblasti v zakarpatských horách přislíbena lepší živobyť na území tehdejšího Československa v místech, která museli krátce předtím opustit Němci. Jedním ze zakarpatských Rusínů, kteří přesídlili do vybydlených domů, byl i Jakub Popovič. O něm se ve filmu vypráví, v jeho osudu se spojuje minulost s přítomností. Lidé vzpomínají, jaký byl, jak se choval, co uměl i co pro ně znamenal. Jakubovu tvář ale nes-patříme. V jeho symbo-lickém osudu jsou jako v letopisech zapsány i osudy ostatních,

...bylo to roku 1822, kdy pár nerozvážných Čechů opustilo svoji vlast... a Piemule je film o jejich potomcích, kteří stále žijí v rumunských kopcích. Filmový štáb navštívil Rumunsko poprvé na začátku osmdesátých let a navzdory nepřejícím okolnostem se sem pravidelně vracel, aby zachytil život daleké české vesnice v proměnách ročních období, jež jsou řádem i impulsem rituálů: Vánoce, masopust, Velikonoce... Piemule ale není jen etnografickým dokumentem zachycujícím svérázný život našich krajanů v odlehle a těžce přístupné části Rumunska. Ševčíkovou zajímají sociální problémy malé cizojazyčné enklávy, izolované od okolního světa, zajímají ji problémy přešlé historie, snaží se najít prameny síly národní identity, která dokázala uchovat jazyk i kulturu zvyků. Kolo času se otočilo zpátky. Zůstali tam, mají těžkou práci a tvrdý život. Neskrývají

svoji nostalgii. Ještě sní.

Piemule

ČSR 1983

Jana Ševčíková

Scénář

Jana Ševčíková

Kamera

Mi-
roslav Halada Martin
Vadas Miroslav Čvor-
sjuk

Zvuk

Michal Hýbek

Střih

Zdeněk Patočka

Světské děti

ČSR 1983

Jana Ševčíková

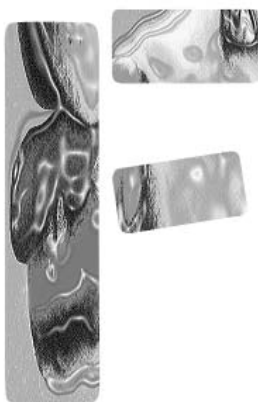
álního socialismu od Janina. Ten byl podstatně příjemnější a romantičtější, i když nepostrádal jistou drsnost. Jana se po dobu studií živila mytím novostaveb a vagónů a její plíce bojovaly s nezdravou vlhkostí ve zdech ateliéru. – Ve třetím ročníku jsme dostali za úkol natočit

“V době, kdy Jana studovala, bydlela částečně u babičky a částečně v ‘a asu’ ve dvorku na Malé Straně. Kdo chtěl dovnitř, musel nejdřív projít starou skříň, která oddělovala svět re-

film k Mezinárodnímu roku dítěte. Jana začala mizet, a pak se ukázalo, že se toulá v maringotce po poutích. Na konci roku přinesla úžasný film Světské děti. Bylo tam všechno – romantika, absurdita, smutek i humor. A hodně filmové poetiky.” (Pavel Koutecký)

Filmografie

Člověk o knize, kniha o člověku (1994), Balog Jozsef, Příběhík 66 (1996), O troch dňoch v Jasovskom kláštore (1996), Ladomírske morytáty a legendy (1998).

Peter Kerekes

se narodil 3. dubna 1973 v Košicích na Slovensku. Po ukončení gymnázia studoval filmovou režii na Vysoké škole múzických umení v Bratislavě, kterou absolvoval v roce 1998. V současnosti působí na katedře filmové režie jako pedagog a doktorant. Je ženatý, má dceru Ester, žije na venkově, dokončuje dokumentární film Most Márie Valérie a společně s manželkou už druhý rok pracují na animovaném snímku Pôvod sveta.

Balog Jozsef, Príbeník 66

Slovensko 1996

Peter Kerekes

Scénář

Peter Kerekes

Kamera

Martin Kollár

Zvuk Marek Šulík

Střih

Marek Šulík

Distribuce

VŠMU Bratislava

**16 min., barevný, KO-
DAK 16mm**

Dokumentární film o odvěké touze člověka létat. Portrét. Film získal cenu za nejlepší dokumentární film na festivalu studentských filmů Áčko v Bratislavě 1996 a Cenu za nejlepší dokumentární film na mezinárodním festivalu Mediawave Győr 1996.

Pokus o portrét básníka a vydavatele Erika
Grocha.

Člověk o kniže, kniha o člověku

Slovensko 1994

Peter Kerekes

Scénář
Peter Kerekes

Kamera
Martin Kollár

Střih
Mária Nevelesová

Distribuce
STV Bratislava

16 min., barevný,
16mm/video

Ladomir- ske mory- táty a le- gendy

Slovensko 1998

Peter Kerekes

Scénář

Peter Kerekes

Kamera

Martin Kollár

Hudba

Marek Piaček

Střih

Mária Kadlecová

Distribuce

Ars Media Bratislava

54 min., barevný,
16 mm

Dokumentární snímek Ladomirske morytáty a legendy není jen pátráním po zapomenutých zvycích obyvatel rusínské obce Ladomirova. Film zachycuje především jejich subjektivní vzpomínky, častokrát strnulé v čase a zapomenuté v každodenním životě. Zůstali jen silné dojmy smutku, radosti a utrpení, ve kterých se zrcadlí “velké” dějiny dvacátého století. Ale pravdy o minulosti se nejde dopátrat, zbývá pouze nedokonalá lidská mysl, která skutečnost proměňuje v krvavé poučné příběhy – morytáty a legendy. Film získal Cenu filmových novinářů na festivalu Etnofilm Čadca 1998, Velkou cenu Academia film Olomouc 1999, Grand Prix a Cenu firmy Kodak za nejlepší film na festivalu studentských filmů Áčko Bratislava 1999, Cenu za nejlepší doku-mentární film na mezinárodním festivalu Mediawave Győr 1999, IGRIC za nejlepší slovenský dokumentární film za rok 1998 a Stříbrný klíč na festivalu Art film Trenčianské Teplice 1999.

Budova kláštera premonstrátů v Jasově je rozdělená na dvě části. V jedné žijí duševně nemocní pacienti, v druhé sídlí řád premonstrátů. Uprostřed je kostel a za ním velká zahrada. Film získal prémii za dokumentární film na udělování cen IGRIC v Bratislavě 1997, cenu za nejlepší dokument na Student-filmtage Potsdam-Babelsberg 1997, cenu za nejlepší dokumentární film na mezinárodním festivalu Mediawave Győr 1997 a druhou cenu na festivalu The Way We Live v Mnichově 1997.

O troch dňoch v Jasov- skom kláštore

Slovensko 1996

Peter Kerekes

Kamera
Martin Kollár

Zvuk
Marek Kuboš

Střih
Braňo Ramacsay

Distribuce
VŠMU Bratislava

26 min., barevný,
16 mm

**Deník babičky Němcové Nonstop Odstup
a kontakt Dana Trubače Deník těhotné
(doby) Zblízka: Po Cestě pustým lesem Ja-
vor 98 Metody vejce**

Tři z FAMU

Gogola ml.: “Formu odvěké lidské touhy po nekonečnosti představují deníky, které si lidé píší s touhou zachovat to, co odchází. Babička Němcová si takto v letech 1974 až 1997, kromě událostí rodinných a společenských, každý den zapisovala předpověď počasí a druhý den potom jeho skutečnou podobu. Jednotlivé zápisy z deníku čtou ti samí lidé, o kterých

se v nich píše. Jsou tedy totožní a zároveň nejsou, protože jsou i tím, čím byli. Stejně tak jako se liší naše předpovědi počasí i života s tím, co nastane. V rámci tohoto rozkročení našeho života mezi minulostí, současností a budoucností, nebo mezi pozemským a nadpozemským, si můžeme uvědomit, že jsme stále stejní a stále jiní a že jestliže nebudeme stále stejní a stále jiní, tak jako třeba naše filmy, tak nebudeme vědět o tom, že jsme. Při čtení filmového Deníku babičky Němcové bychom si to mohli uvědomit.“

Deník babičky Němcové

Česká republika 1999

Jan Gogola ml.

Scénář
Jan Gogola ml.

Kamera
Jiří Lívánec

Zvuk
Jiří Melcher

Střih
Zdeněk Marek

29 min., barevný,
KODAK 35 mm

Nonstop

Česká republika 1999

Jan Gogola ml.

Scénář

Jan Gogola ml.

Kamera

Vladan Vála

Zvuk

Jáchym Dusbaba

Střih

Zdeněk Marek

105 min., barevný,
KODAK 16 mm

Gogola ml.: „Odvěká lidská touha po nekonečnosti došla svého pozemského zpřítomnění v nekonečně dlouho otevřených provo-zovných s věčným světlem neboli v nonstopech prod-chnutých dálničním kruho-vitým pohybem oscilujících malých a velkých vozů, které znovu projíždějí filmem Nonstop a v převtělení slov i stránkou tohoto katalogu do vašeho vědomí, odkud zase vyjíždějí, aby v něm nevznikla zácpa, ale které je díky pohybu těchto malých a velkých písmen jiné než předtím a zároveň stejné, protože jinak by nevědělo, že je jiné. Jestliže nebudeme stále stejní a stále jiní, tak nebudeme vědět o tom, že jsme. Při jízdě filmem Nonstop bychom si toto

mohli uvědomovat.“

Gogola ml.: „Film vypadá tak, jako svět jeho akté-ra, který je mimo jiné mladým umělcem, manželem, otcem a vesničanem. Film, a tedy i Danův život, mají pomalé tempo, odmlky a jako by dutá místa, během nichž se Dan nadechuje k další výpovědi nebo přemýšlí, protože nemá zapotřebí odpovídat pohotovou hantýrkou, protože ví, že „všechno potřebuje kontakt i odstup“, jak sám říká. Filmem se prolíná Danovo rodinné a sousedské zázemí s jeho usilováním po vnímání a vyjádření univerzálních principů v katolickém kontextu. Danova výtvarná metafyzika je vrostlá do věcí pozemských, protože většinu svých věcí tvoří do konkrétních prostorů a zjevuje tak možné funkce artefaktů, které často vnímáme v zajetí kategorií „krásného“ a „povznášeji-

cího“. Ke své kašně na náměstí v Bystřici pod Hostýnem například poznamenává:“- Já jsem tu kašnu udělal i proto, aby lidé na náměstí potkali něco krásného, aby jim zkrásněl den“.“

Odstup a kontakt Dana Trubače

Česká republika 1999

Jan Gogola ml.

Kamera
Vladan Vála

Střih
Martin Steklý

Zvuk
Petr Jurečka

40 min., barevný,
video

Deník těhotné (doby)

Česká republika 1999

Pomocná režie
Vít Janeček

Scénář Vít Janeček

Kamera
Velimir Kovačič

Hudba Joe Cocker, Anto-
nín Dvořák, Eleven Ships,
Bedřich Smetana Man-
dukhai, Muzikant Králíček,
Nautilus Pompeius, Fran-
cis Poulenc

Střih Petr Mrkous

31 min., barevný,
16 mm

Synopse: Těhotná žena se snaží zorientovat ve svých zjitřených představách. Feministický mu-zikál o lásce a fantazii. Motto: "Pravdou zde může být odkry-tost i to, co ji jakožto skryté zpochybňuje, a proto se pravda a zdání musí navzájem "převtě-lovat". Svět musí být tvořen stejně původně obojím, nemáme-li ztratit základní významový prostor svého konečného bytí, prostor rozhodování, zda je naše schematizace pravdou, nebo zda je naše pravda schematizací." (Pavel Kouba, Česká mysl, 92/ 1-2, s.50). Účinkují: Nora Sopko-vá a Jan Siřínek, Adam Bor-ko-vec, Jan Daňhel, Julinka Daňhe-lová, Karel Gott, Veronika Holcová, Marek Král, Luděk Munzar, Lucie Šavlíková, Tomáš Vejdovský, He-

lena Vondráč-ková
a další. Režie: Věra
Chytilová & Steven
Spielberg.

Natáčení každého filmu se odehrává v určitém prostoru a v určitém čase, by sám výsledný film se může od konkrétní podoby obojího zcela vzdálit. Spolu s režisérem výjimečného, ač pro lokální kritiku nepřijatelného filmu Cesta pustým lesem Ivanem Vojnárem se štáb vydává po

stopách konkrétního natáčení, za lidmi, kteří se jej zúčastnili, i do hlubších časových vrstev režisérova života. V dokumentu se ve svých civilních podobách objeví řada hereckých představitelů a režisérských spolupracovníků. Janečkova dokumentární esej je zároveň sestupem k samým počátkům filmařské dráhy Ivana Vojnára, jež začínala spoluprací

na filmu Jana Němce Démanty noci. Natáčení Zblízka se částečně prolíná i s realizací nového Vojnárova dokumentárního projektu věnovanému fenoménu konce tisíciletí.

Zblízka: Po Cestě pustým lesem

Česká republika 1999

Vít Janeček

Scénář
Vít Janeček

Kamera
Velimir Kovačič

Zvuk
Jiří Melcher

Střih
Petr Mrkous

58 min., barevný,
video

Javor 98

Česká republika 1998

Martin Mareček

Scénář
Martin Mareček

Kamera
Jiří Málek

Zvuk
Guillermo Teillier

Animace
Noro Držiak

Střih
Šárka Sklenářová

14 min., barevný,
16 mm

Mladý statista z Národního divadla hodlá obklíčit celou Prahu stromy, které každoročně sází.

Hranice MĚSTA.

Hranice HRY.

Hranice SNU.

Hranice FIKCE.

Film vznikl v dílně Karla Vachka.

Dokumentární walkmovie. Mareček: “Hlavní postava filmu – Adam, prochází různými prostředími, aby na “vlastní kůži” prozkoumal zdánlivě banální a vyčerpanou látku. Způsoby a možnosti seznámení muže a ženy. Už dávno neexistují jen striktní rituály dvoření a vedle klasických schémat se rodí spektrum i poměrně obskurních způsobů. Jemnosti lidského soukromí dostávají háv stupidní televizní estrády nebo jsou řešeny pomocí primitivních algoritmů. – “**JSME NEJRYCHLEJŠÍ A NEJLEVNĚJŠÍ...**” Hledání protějšku se stává stále výnosnějším obchodem. Seznamuje se pomocí psychotroniky, počítačů, hvězd, videa i čísel. Existují i tací, kteří sebejistě tvrdí, že zprostředkované vztahy budou v budoucnosti ty nejčastější a už dnes mají početnou klientelu.” Film vznikl v pedagogické dílně Karla Vachka.

Metody vejce

Česká republika 1999

Martin Mareček

Scénář
Martin Mareček

Kamera Tomáš Krivý

Zvuk Guillermo Teillier

Střih Petr Mrkous

Animace Mária Procházková

Hrají a účinkují: Martin Finger, Monika Šabartová-Fingerová, Stanislav Brázda, Baša Vallová, Otto a Ivo Kronrádové

30 min., barevný,
35 mm

**Lepší život Listy prezidentovi Na hrane Tisíc
a jedna noc Železničná stanica II. triedy –
Kráčovany**

VŠMU 98-99

Slovenky v Anglii. Ach běda, třikrát běda, copak se jim doma nelíbí?
Magisterský film.

Lepší život

Slovensko 1999

Natália Vídenská

Scénář

Natália Vídenská

Kamera

Peter Kubela

25 min., barevný,
video

Listy prezidentovi

Slovensko 1999

Lenka Moravčíková

Scénář

Lenka Moravčíková

Kamera

Ján Meliš

37 min., barevný, BCT

Desetitisíce dopisů adresovaných prezidentovi republiky reflektují sociologický šok z něžné revoluce, ze ztrát jistot, ze změn pravidel v novém zřízení.

Magisterský film.

Tři portréty sociálních pracovníc.
Ročníkový film, první ročník.

Na hrane

Slovensko 1998

Jana Garajová

Scénář

Jana Garajová

Kamera

Richard Täuber

17 min., barevný, BCT

Tisíc a jedna noc

Slovensko 1998

Martin Keder

Scénář
Martin Keder

Kamera
Juraj Chlpík

10 min., barevný, VHS/
BCT

Dvojportrét kamarádů, kteří se chtějí bavit. Všechno ostatní na světě je jim jenom na obtíž. Ročníkový film, první ročník.

Úsměvný pohled na všední den a noc jednoho důležitého železničního uzlu. Ročníkový film, čtvrtý ročník.

Železnič- ná stanica II. triedy – ráďovany

Slovensko 1999

Marek Kuboš

Scénář
Marek Kuboš

Kamera
Āubo Polák
Oliver Pizúr

Hudba
Marek Rostoka

18 min., barevný, BCT

Absolutně free Jdi za štěstím Odkaz

Předfilmy

Stylizovaný dvojportrét hudebníků Michaela Kocába a Američana Franka Zappy. Snímek byl natočen na přelomu let 1989 a 1990 v Los Angeles i během Zappova pobytu v Praze. Odborným poradcem byl Lubomír Dorůžka, komentář mluví Dana Hábová.

Absolut- ně free

Česká republika 1990

Vítězslav Bojanovský

Scénář

Vítězslav Bojanovský

Kamera

Antonín Kutík Vlastimil Hamerník

Střih

Vítězslav Bojanovský

20 min., barevný,
35 mm

Jdi za štěstím

ČSR 1970

Jan Špáta

Scénář

Jan Špáta

Kamera

Jan Špáta

Střih

Jan Špáta

16 min., barevný,
35 mm

Karel Gott v osobitém pohledu předního dokumentaristy. Jak to (se) viděl muž, který se stal slavíkem normalizace, ještě než to přišlo. Spisovatel, filozof, malíř, herec a příležitostný zpěvák na koncertních pódiiích, na cestách i v soukromí.

Dokument o architektonických synagogálních památkách, které se autoři snaží vnímat ve dvou rovinách: jednak jako historický doklad, kámen-symbol kulturního dědictví židovského etnika na Moravě, jednak jako objekty umělecké krásy.

Odkaz

Česká republika 1998

Vlasta Svobodová

Scénář

Petr Kňava

Jaroslav Klenovský

Kamera

Petr Kňava

Střih

Vlasta Svobodová

12 min., barevný,
35 mm

